

S2017/03553/FS
Socialdepartementet
s.registrator@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Kopia till: Kulturdepartementet
kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2017:47, Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa

Härmed överlämnas Kulturrådets yttrande över SOU 2017:47, som Kommissionen för jämlik hälsa inlämnat till regeringen.

Kulturrådet är en statlig kulturmyndighet vars uppdrag utgår från de nationella kulturpolitiska målen. Den svenska kulturpolitikens mål är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. De kulturpolitiska målen förutsätter ett ansvarstagande från alla samhällets sektorer.

Kulturrådet har tidigare yttrat sig över kommissionens andra delbetänkande *För en god och jämlik hälsa, En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket*, SOU 2017:4 (KUR 2017/1756). I vårt yttrande gav vi en beskrivning av kulturens viktiga roll i folkhälsoarbetet, liksom ett antal konkreta förslag på åtgärder för att förbättra det nationella folkhälsoarbetet. Vi vill här inledningsvis framhålla delar av vårt tidigare yttrande:

- Deltagande i kulturlivet bidrar bland annat till personlig utveckling, stärkt självkänsla och välbefinnande, liksom möjligheter till ett livslångt lärande och social inkludering. Detta är faktorer som påverkar hälsa och livsbetingelser för den enskilda individen och ingår i det folkhälsopolitiska ramverkets målområden.
- Forskning visar kulturens breda betydelse för hälsa och välbefinnande, ur såväl ett fysiskt, socialt, intellektuellt som ett andligt perspektiv.
- Det arbete som bedrivs utifrån kulturpolitiska målsättningar inom kultursektorn, bidrar i stor utsträckning till att uppfylla delar av folkhälsopolitikens mål. Konsten och kulturen spelar dessutom en viktig roll för och interagerar med flera andra samhällssektorer: t ex utbildning,

samhällsplanering, hälso- och sjukvård och näringsliv.

- Eget skapande och deltagande i konstnärliga och kulturella uttrycksformer främjar barn och ungas hälsa, utveckling och inläring.
- Kultur kan förebygga ohälsa och fungera rehabiliterande i livets olika skeden, till exempel inom hälso- och sjukvård.
- Vi menar att kultur både kan och bör ingå i det nationella arbetet för ökad folkhälsa, men att det inte är ett ensidigt ansvar för kultursektorns aktörer att så sker. Andra samhällssektorer bör också ta ett ansvar för att inbegripa konst och kultur i sina ordinarie verksamheter.

Kulturrådet har utöver detta även uttryckt att om särskilda resurser tillförs så kan ett folkhälsopolitiskt sektorsuppdrag med fördel läggas på myndigheten.

Regeringen har i sin budgetproposition för 2018 bedömt att kultur och hälsa är ett område som är fortsatt angeläget att vidareutveckla. Som en följd av detta avser regeringen ge Kulturrådet i uppdrag att genomföra en kartläggning om hur det strategiska arbetet kring kultur och hälsa bedrivs i landet och hur kunskapsutbyte och samverkan kan vidareutvecklas.

Kulturrådet menar att detta är välkommet och i linje med kommissionens grundsyn att det behövs insatser och samverkan över ett brett fält av samhällssektorer för att en god och jämlik hälsa ska kunna uppnås.

Nedanför följer Kulturrådets synpunkter på kommissionens aktuella slutbetänkande.

Synpunkter på inriktning av de åtgärder som kommissionen föreslår

4.1 Det tidiga livets villkor

Kulturrådet instämmer i kommissionens beskrivning av att små barns tal- och språkutveckling och kognitiva utveckling hör ihop, och att föräldrarnas sociala, ekonomiska och pedagogiska resurser spelar en avgörande roll för barnets utveckling.

Kulturrådet bedriver läsfrämjande arbete inom ramen för den nationella satsningen Bokstart. Projektet bygger på sektorsamverkan och har små barn och deras familjer i fokus. Forskning, liksom erfarenheter från Bokstart-program i ett flertal andra länder, pekar mot just tidiga insatser och samverkan mellan olika sektorer som framgångsfaktorer. Under de senaste tre åren har Bokstart bedrivits som pilotprojekt i några kommuner och regioner. Från och med 2017 har satsningen vidgats, med mål att både öka kunskapen och främja samverkan mellan bibliotek, barnhälsovård och

förskola. Bokstart kan bli ett viktigt stöd för att stärka och stödja en helhetssyn på barns hälsa och utveckling.

4.2 Kompetenser, kunskaper och utbildning

Kommissionen lyfter fram vikten av det formella lärandet i skolans regi, såväl som icke formellt lärande på fritiden, inom exempelvis föreningslivet. Den föreslår att skolhuvudmännen bör använda skolan som en arena för att introducera fritidsaktiviteter och föreningsliv för barn och unga.

Vi vill här understryka den viktiga roll biblioteksväsendet fyller inom lärande och kunskapsutveckling: som resurs för skolan, men även som en tillgänglig, öppen och demokratisk resurs för alla medborgare i det livslånga lärandet. Folkbibliotek och skolbibliotek är något som kommunerna, respektive skolhuvudmän, har skyldighet att tillhandahålla. Folkbiblioteken knyter samman skola och fritid, liksom det formella och icke formella lärandet och erbjuder kultur och fritidsaktiviteter, samt olika andra typer av stöd och kunskapsinläring.

Inom ramen för Kulturrådets läsfrämjande uppdrag bedriver vi ett arbete för att informera om och främja användningen av biblioterapi eller litteraturterapi. Genom skönlitteratur och biblioterapeutiska samtal bryts inte bara social isolering, utan även emotionell och existentiell. Både vuxna och barn kan förbättra sin psykiska hälsa genom att läsa sig genom sorg, möta skam med poesi, eller att stärka självkänslan genom att identifiera sig med andras erfarenheter.

4.5 Boende och närmiljö

Kommissionen framhåller att kommunerna och landstingen bör verka för att det finns en likvärdig tillgång till privat och offentlig service i alla livsskedet, bland annat vad gäller tillgång till kultur- och fritidsutbud. Vi delar synen på att detta vore önskvärt, men kan samtidigt konstatera att ojämlikheten mellan olika kommuners kultur- och fritidsutbud är stor och ökande.

Kulturrådet får som nationell myndighet i allt större utsträckning uppdrag att stödja och stärka kommunala strukturer eller kulturaktiviteter, vilka tidigare har setts som uteslutande kommunala angelägenheter. Några exempel på detta är de medel som Kulturrådet sedan 2008 fördelar till kommuner för kulturskapande och kulturupplevelser i skola och förskola, de så kallade Skapande skola-medlen. Detsamma gäller vårt uppdrag att fördela bidrag till kommunala kultur- och musikskolor, vilket under 2018 avses ytterligare förstärkas med ansvar för ett nationellt kulturskolecentrum. Från 2018 och tre år framåt får Kulturrådet ett nytt uppdrag, med 250 miljoner årligen, att förstärka biblioteksverksamhet i hela landet.

5.4.2 Ett stärkt kunskapsbaserat arbete

Kulturrådet delar kommissionens bedömning att ett Råd för god och jämlik hälsa bör inrättas som ett forum för möten mellan forskning och politik.

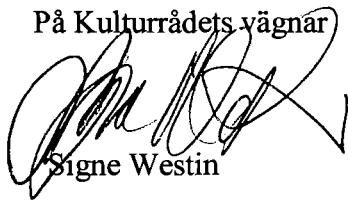
6.3 Bedömningar av konsekvenser i vissa fall

Vi har inget att tillföra vad gäller avsnitt 6.3 och kommissionens bedömningar av konsekvenser.

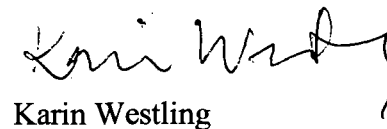
Handläggningen av ärendet

Beslut i ärendet har fattats av ställföreträdande generaldirektör Signe Westin med handläggare Karin Westling som föredragande. I beredningen av ärendet har även handläggarna Tua Stenström, Nina Frid och Maria Telenius deltagit, liksom enhetschef Magnus Boström.

På Kulturrådets vägnar

Signe Westin

Karin Westling